

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU7

Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II-regelverket

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i lagen om Schengens informationssystem och i utlänningslagen.

Förslagen innebär bl.a. att en utlänning vid en in- eller utresekontroll eller en inre utlänningskontroll ska vara skyldig att låta sig fotograferas och lämna fingeravtryck för att genom en sökning i Schengens informationssystem kunna identifieras om identiteten inte kan fastställas på något annat sätt. Förslagen lämnas med anledning av ändringar i det EU-rättsliga regelverket för Schengens informationssystem (SIS II).

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 28 december 2020.

Utskottet föreslår även att riksdagen avslår två motionsyrkanden.

I betänkandet finns två reservationer (SD, V) och ett särskilt yttrande (M, KD).

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:6 Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II-regelverket.

Två yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II- regelverket	5
Reservationer	10
1. Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II- regelverket, punkt 1 (V).....	10
2. Lagring av biometrisk information, punkt 2 (SD)	11
Särskilt yttrande	12
Lagring av biometrisk information, punkt 2 (M, KD)	12
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	13
Propositionen	13
Följdmotionerna	13
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	14
<i>Bilaga 3</i>	
Socialförsäkringsutskottets yttrande 2020/21:SfU3y	16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II-regelverket

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2000:344) om Schengens informationssystem,

2. lag om ändring i utlänningslagen (2005:716).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:6 punkterna 1 och 2 samt avslår motion

2020/21:452 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V).

Reservation 1 (V)

2. Lagring av biometrisk information

Riksdagen avslår motion

2020/21:595 av Adam Marttinen m.fl. (SD).

Reservation 2 (SD)

Stockholm den 12 november 2020

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Louise Meijer (M), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Johan Pehrson (L), Bo Broman (SD), Ingemar Kihlström (KD) och Johanna Öfverbeck (MP).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2020/21:6 Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II-regelverket. I propositionen föreslår regeringen ändringar i lagen (2000:344) om Schengens informationssystem och i utlänningslagen (2005:716). Förslagen lämnas med anledning av ändringar i EU-lagstiftning.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Två motioner har väckts med anledning av propositionen. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Justitieutskottet beslutade den 15 oktober 2020 att ge socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och motionerna i de delar de berör socialförsäkringsutskottets beredningsområde. Socialförsäkringsutskottets yttrande finns i bilaga 3.

Utskottets överväganden

Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II-regelverket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i lagen om Schengens informationssystem och i utlänningslagen. Förslagen lämnas med anledning av ändringar i det EU-rättsliga regelverket för Schengens informationssystem (SIS II).

Riksdagen avslår motionsyrkanden om avslag på propositionen och om lagring av biometrisk information.

Jämför reservation 1 (V) och 2 (SD) samt det särskilda yttrandet (M, KD).

Bakgrund

Schengens informationssystem (SIS) är ett system som Schengenländerna använder för att utbyta information med varandra inom ramen för polis-samarbete, straffrättsligt samarbete och migrationskontroll. SIS består dels av ett centralt datasystem, dels av nationella datasystem i de deltagande medlemsstaterna. Regelverket innehåller bestämmelser som möjliggör eller kräver att medlemsstaterna lägger in olika typer av registreringar i SIS. Vissa typer av registreringar syftar till att informera övriga medlemsstater om ett visst förhållande, t.ex. att en person har nekats inresa till det registrerande landet. Andra registreringar syftar i stället till att andra medlemsstater ska bistå det registrerande landet med en viss åtgärd, t.ex. att gripa en efterlyst person eller att undersöka ett föremål.

SIS inrättades ursprungligen på grundval av bestämmelser i Schengenkonventionen. Under 2006 och 2007 antogs ett nytt regelverk för SIS varpå en ny och mer avancerad version av SIS lanserades 2013 under benämningen SIS II. Användningen av SIS inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete kom att regleras i ett rådsbeslut¹ (fortsättningsvis rådsbeslutet) medan användningen av SIS inom området gräns- och migrationskontroll kom att regleras i en förordning² (fortsättningsvis SIS II-förordningen).

¹ Rådets beslut 2007/533/RIF av den 12 juni 2007 om inrättande, drift och användning av andra generationen av Schengens informationssystem (SIS II).

² Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1987/2006 av den 20 december 2006 om inrättande, drift och användning av andra generationen av Schengens informationssystem (SIS II).

I november 2018 antogs tre nya EU-förordningar om SIS: polisförordningen³, gränsförordningen⁴ och återvändandeförordningen⁵. Förordningarna ersätter EU:s nuvarande regelverk om SIS och innebär att en ny version av systemet ska tas i drift vid ett datum som kommissionen ska fastställa senast den 28 december 2021. Vissa bestämmelser i förordningarna ska dock börja tillämpas redan innan den nya versionen av systemet tas i full drift. Enligt polisförordningen och gränsförordningen ska det göras vissa ändringar i SIS II-regelverket fr.o.m. den 28 december 2020. Bestämmelserna innebär att reglerna om fotografier och fingeravtryck i artikel 22 i rådsbeslutet och artikel 22 i SIS II-förordningen ska ersättas med nya lydelse. När de nya SIS-förordningarna börjar tillämpas fullt ut ersätts dessa bestämmelser av direkt tillämpliga bestämmelser i polisförordningen och gränsförordningen.

Propositionen

Inledning

I propositionen behandlas de ovan nämnda ändringarna i artikel 22 i rådsbeslutet och artikel 22 i SIS II-förordningen. När det gäller ändringar i rådsbeslutet, som inte är direkt tillämpligt i medlemsstaterna, är det enligt regeringen nödvändigt att ta ställning till hur ändringarna ska genomföras i den nationella rätten för att få fullt genomslag. SIS II-förordningen gäller som lag i Sverige och ändringarna i förordningen är direkt tillämpliga. Regeringen framhåller dock att det svenska regelverket kan behöva anpassas även till ändringar i en direkt tillämplig EU-förordning.

Användning av fotografier och fingeravtryck för att bekräfta en persons identitet

I artikel 22 i rådsbeslutet och artikel 22 i SIS II-förordningen finns bestämmelser om villkoren dels för att föra in fotografier och fingeravtryck i SIS II, dels för att använda sådana uppgifter i SIS II för kontroll av personers identitet och för sökningar. I bestämmelserna anges att fotografier och fingeravtryck endast ska användas för att fastställa identiteten hos en person respektive en tredjelandssmedborgare som har påträffats efter en alfanumerisk sökning i SIS II. Med alfanumerisk sökning avses en sökning med hjälp av bokstäver, siffror, särskilda tecken eller skiljetecken, t.ex. namn eller födelsedatum.

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1862 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, om ändring och upphävande av rådets beslut 2007/533/RIF och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1986/2006 och kommissionens beslut 2010/261/EU.

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1861 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området in- och utresekontroller, om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och om ändring och upphävande av förordning (EG) nr 1987/2006.

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1860 av den 28 november 2018 om användning av Schengens informationssystem för återvändande av tredjelandssmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna.

Bestämmelsen i rådsbeslutet har genomförts genom 10 § fjärde stycket lagen (2000:344) om Schengens informationssystem. Bestämmelsen innebär att fotografier och fingeravtryck endast får användas som ett verktyg för att bekräfta eller dementera en persons angivna identitet efter en träff i systemet.

Genom artikel 77.6 i polisförordningen och artikel 63.7 i gränsförordningen ändras de aktuella bestämmelserna i rådsbeslutet och SIS II-förordningen. Enligt de nya lydelseerna ska fotografier och fingeravtrycksuppgifter användas för att bekräfta identiteten på en person som har lokaliserats efter en alfanumerisk sökning i SIS II om sådana uppgifter finns tillgängliga i en registrering i systemet.

Regeringen konstaterar att ordalydelsen i de aktuella bestämmelserna tidigare har utgjort en användningsbegränsning som tas bort genom bestämmelsernas nya lydelse. Bestämmelserna innebär enligt regeringens bedömning att fotografier och fingeravtryck alltid får användas för att bekräfta identiteten på en person som har lokaliserats efter en alfanumerisk sökning i SIS II om sådana uppgifter finns tillgängliga i systemet. Eftersom rådsbeslutet måste genomföras i svensk rätt anser regeringen att bestämmelsen i 10 § fjärde stycket lagen om Schengens informationssystem bör ges en ny lydelse som speglar artikel 22.2 i rådsbeslutet.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att bestämmelsen i lagen om Schengens informationssystem om användning av fotografier och fingeravtryck för att fastställa någons identitet ska ändras så att fotografier och fingeravtryck som finns i SIS II inte enbart får användas för att fastställa någons identitet vid en träff i registret efter en sökning med hjälp av bokstäver, siffror, särskilda tecken eller skiljetecken.

Sökningar på fingeravtryck i SIS II

Genom polisförordningen och gränsförordningen görs även vissa ändringar i SIS II-regelverket när det gäller möjligheten att göra sökningar i fingeravtrycksuppgifter som finns i SIS II. I artikel 22.3 i rådsbeslutet och artikel 22.3 i SIS II-förordningen införs en bestämmelse om att sökningar i fingeravtryck får göras i samtliga fall i syfte att identifiera en person. Eftersom artikel 22.3 i rådsbeslutet inte är direkt tillämplig i medlemsstaterna föreslår regeringen att det i lagen om Schengens informationssystem ska införas en bestämmelse som anger att sökningar i SIS II med hjälp av fingeravtryck för att identifiera en person får göras i samtliga fall.

En ny bestämmelse om fotografering och fingeravtryck vid in- eller utresekontroll och vid inre utlänningskontroll

Polisförordningen och gränsförordningen innehåller ytterligare en nyhet som enligt regeringen kräver anpassningar av nationella bestämmelser. Det gäller bestämmelsen i artikel 22.3 i rådsbeslutet och artikel 22.3 i SIS II-förordningen om att en sökning i fingeravtrycksuppgifter ska göras för att identifiera en person om det inte går att fastställa personens identitet på något annat sätt.

För att kunna genomföra en sådan kontroll rent praktiskt måste personens fingeravtryck också kunna tas och, i vart fall tillfälligt, finnas tillgängliga för kontroll. Regeringen konstaterar att det i vissa fall kan vara fysiskt omöjligt att lämna fingeravtryck och att det, även om SIS II-regelverket inte kräver det uttryckligen, i en sådan situation bör vara möjligt att fotografera utlänningen.

Regeringen föreslår därför att en utlänning vid en in- eller utresekontroll eller en inre utlänningskontroll ska vara skyldig att låta en polisman, en särskilt förordnad passkontrollant eller en tjänsteman vid Tullverket, Kustbevakningen eller Migrationsverket fotografera honom eller henne och ta hans eller hennes fingeravtryck för att genom en sökning i Schengens informationssystem identifiera utlänningen om identiteten inte kan fastställas på något annat sätt.

Regeringen konstaterar att de nya bestämmelserna i SIS II-regelverket inte anger hur fotografiet och fingeravtrycken ska hanteras efter det att en sökning har genomförts. I den promemoria som ligger till grund för regeringens förslag föreslås att dessa uppgifter ska förstöras när kontrollen har genomförts. Av propositionen framgår att Polismyndigheten och Migrationsverket framfört synpunkter på promemorians förslag. Regeringen anför att den har förståelse för remissinstansernas synpunkter om att systemet skulle bli mer träffsäkert om de uppgifter som togs i samband med en kontroll kunde sparas. Regeringen hänvisar dock till att den i andra sammanhang har gjort bedömningen att biometriska uppgifter omedelbart ska förstöras efter kontroll (9 kap. 8 b–8 d §§ UtlL, prop. 2010/11:123, prop. 2014/15:32 och prop. 2017/18:35). Regeringen föreslår mot den bakgrunden att det ska införas en bestämmelse om att fotografiet och fingeravtrycken omedelbart ska förstöras när kontrollen har genomförts. Det innebär att fotografiet och fingeravtrycken som har tagits för kontrollen inte kan användas för andra ändamål.

Ikraftträdande

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 28 december 2020.

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:452 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) föreslår motionärerna att riksdagen ska avslå regeringens proposition. Motionärerna anser att regeringens förslag ytterligare kommer att försämra möjligheterna för människor som är på flykt att söka skydd i Sverige. Vidare kommer förslagen enligt motionärerna att leda till ytterligare press på de personer som befinner sig i Sverige och utsätts för inre utlänningskontroller.

Adam Marttinen m.fl. (SD) föreslår i kommittémotion 2020/21:595 att lagring av biometrisk information ska tillåtas. Tiden för sådan lagring bör enligt motionärerna bestämmas till den maximala gräns som EU-rätten föreskriver eller annars till dess att uppgifterna är uppenbart obehövligen, exempelvis genom att det säkerställs att personen har avlidit eller tillräcklig tid har gått för att detta rimligen kan antas.

Socialförsäkringsutskottets yttrande

Socialförsäkringsutskottet har yttrat sig över propositionen och följd-motionerna i de delar som berör socialförsäkringsutskottets beredningsområde. I yttrandet anför socialförsäkringsutskottet bl.a. följande:

Socialförsäkringsutskottet konstaterar inledningsvis att regeringens förslag lämnas med anledning av ändringar i den unionsrättsliga regleringen på området. Förslaget innebär att fotografier och fingeravtryck även fortsättningsvis ska få användas för att fastställa någons identitet vid en träff i registret efter en alfanumerisk sökning samt att en sökning på fingeravtryck i systemet alltid får göras för att identifiera en person.

När det gäller motionen om lagring av biometriska uppgifter noterar socialförsäkringsutskottet att Polismyndigheten och Migrationsverket under remissbehandlingen har framfört synpunkter på förslaget att dessa uppgifter inte ska få sparas. Av gällande rätt följer att biometriska uppgifter omedelbart ska förstöras efter sådana kontroller som avses i 9 kap. 8 b–8 d §§ utlänningslagen. Utifrån de synpunkter socialförsäkringsutskottet har att beakta är utskottet inte berett att förorda ett tillkännagivande om att införa en annan ordning på det område som de aktuella lagförslagen avser.

Socialförsäkringsutskottet har inte heller i övrigt något att invända mot de lagändringar som regeringen föreslår och ställer sig bakom propositionen i de delar som rör utskottets beredningsområde. Socialförsäkringsutskottet anser således att justitieukskottet bör tillstyrka propositionen och avstyrka motionerna 2020/21:595 (SD) och 2020/21:452 (V).

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag syftar till att anpassa det svenska regelverket till de ändringar i bestämmelserna om fotografier och fingeravtryck som görs i rådsbeslutet och SIS II-förordningen fr.o.m. den 28 december 2020. Ändringarna i SIS II-förordningen, som reglerar användningen av SIS inom området gräns- och migrationskontroll, är direkt tillämpliga i svensk rätt.

Utskottet gör ingen annan bedömning än regeringen i fråga om vilka lagändringar som krävs för att anpassa den svenska lagstiftningen till de nya bestämmelserna i SIS II-regelverket. Utskottet delar också regeringens uppfattning att de fotografier och fingeravtryck som har tagits för en kontroll omedelbart bör förstöras när kontrollen är avslutad. Socialförsäkringsutskottet, som har yttrat sig över propositionen och motionerna i de delar som berör socialförsäkringsutskottets beredningsområde, har inte heller haft något att invända mot de lagändringar som regeringen föreslår. Mot den bakgrunden anser utskottet att den föreslagna lagstiftningen är väl avvägd och att riksdagen bör bifalla regeringens lagförslag och avslå motion 2020/21:452 (V).

Det anförda innebär även att utskottet avstyrker motion 2020/21:595 (SD) om lagring av biometrisk information.

Reservationer

1. **Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II-regelverket, punkt 1 (V)**

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens lagförslag.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:452 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) och avslår proposition 2020/21:6 punkterna 1 och 2.

Ställningstagande

EU:s flyktingpolitik påverkar och styr i stor utsträckning den svenska flyktingpolitiken. Det beror dels på att EU-lagstiftning i vissa fall är tvingande, dels på att den fria rörligheten inom unionen har drivit fram ett starkare fokus på unionens yttre gränser och bevakningen av dem. Detta är en utveckling som jag är mycket kritisk mot. Regeringens förslag i den nu aktuella propositionen kommer ytterligare att försämra möjligheterna för människor som är på flykt att söka skydd i Sverige. Förslagen kommer också att leda till ytterligare press på de personer som befinner sig i Sverige och utsätts för inre utlänningskontroller.

Regeringen föreslår att bestämmelsen i lagen om Schengens informationssystem om användning av fotografier och fingeravtryck för att fastställa någons identitet ska ändras så att fotografier och fingeravtryck som finns i SIS II inte enbart, som i dag, får användas för att fastställa någons identitet vid en träff i registret efter en sökning med hjälp av bokstäver, siffror, särskilda tecken eller skiljetecken (s.k. alfanumerisk träff). I promemorian som ligger till grund för regeringens proposition anges att EU-bestämmelserna i stället bör tolkas så att fotografier och fingeravtryck som huvudregel endast får användas för att kontrollera en persons identitet efter en alfanumerisk träff, dvs. för att bekräfta en persons identitet. En sådan tolkning överensstämmer med hur regleringen ser ut i dag. Jag instämmer i denna bedömning och anser således att regeringens förslag inte bör genomföras i denna del.

I övrigt kompliceras ärendet av att ändringarna i SIS II-förordningen är direkt tillämpliga. Det innebär att Sverige måste genomföra nya bestämmelser om fotografering och fingeravtryck vid in- eller utresekontroll och vid inre utlänningskontroll. Jag anser trots det att regeringens förslag inte bör genomföras i denna del. I stället bör regeringen återkomma med ett nytt

lagförslag som tar sin utgångspunkt i promemorian, som alltså innehåller delvis andra förslag än de som regeringen har valt att lägga fram.

Enligt promemorian innebär bestämmelserna i SIS II vidare en möjlighet men inte en skyldighet för medlemsstaterna att införa ett rättsligt stöd för att kunna göra sökningar på fingeravtryck för att identifiera en person. Jag anser därför att förslaget inte heller bör genomföras i denna del.

Riksdagen bör således avslå regeringens proposition.

2. Lagring av biometrisk information, punkt 2 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Bo Broman (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:595 av Adam Marttinen m.fl. (SD).

Ställningstagande

SIS II-regelverket reglerar inte hanteringen av biometriska uppgifter efter att en sökning har genomförts. Regeringen föreslår, med hänvisning till tidigare lagstiftningsärenden, att uppgifterna ska förstöras omedelbart efter att en sökning är genomförd. Mot bakgrund av vad Polismyndigheten och Migrationsverket anför i sina remissvar framstår en av regeringen vidhållen uppfattning i denna fråga som omotiverad. När de myndigheter som ska tillämpa regelverket anser att den föreslagna konstruktionen skulle medföra problem som i betydande utsträckning påverkar deras möjlighet att lösa en uppgift, finns det enligt vår uppfattning anledning att ompröva ett sådant ställningstagande. Riksdagen bör därför tillkännage för regeringen att lagring av biometrisk information ska tillåtas. Tiden för sådan lagring bör bestämmas till den maximala gräns som EU-rätten föreskriver eller annars till dess att uppgifterna är uppenbart obehövliga, exempelvis genom att det säkerställts att personen har avlidit eller tillräcklig tid har gått för att detta rimligen kan antas.

Särskilt yttrande

Lagring av biometrisk information, punkt 2 (M, KD)

Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Louise Meijer (M), Ellen Juntti (M) och Ingemar Kihlström (KD) anför:

I remissbehandlingen efterfrågar Migrationsverket en mer djupgående analys av möjligheten till sökning och lagring av biometri och Polismyndigheten är kritisk till att uppgifterna i enlighet med förslaget ska förstöras efter genomförd kontroll. Polismyndigheten har också tidigare hemställt hos regeringen om en allmän översyn av regelverket kring biometriska uppgifter.

Vi anser att polisen behöver ges bättre förutsättningar för att samla in, spara och använda biometriska uppgifter. Frågan om hanteringen av biometrisk information är emellertid komplex och bör behandlas mer samlat än vad detta ärende medger. Det handlar inte heller bara om frågan om lagring av information utan också om hur informationen kan användas. Utskottet kommer också under riksmötet att behandla andra förslag med en bredare ansats om en översyn av regelverket och vi avser därför att återkomma till frågan i det sammanhanget. Mot den bakgrunden avstår vi från att nu reservera oss till förmån för motionen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2020/21:6 Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II-regelverket:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2000:344) om Schengens informationssystem.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716).

Följdmotionerna

2020/21:452 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V):

Riksdagen avslår proposition 2020/21:6.

2020/21:595 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lagring av biometrisk information och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:344) om Schengens informationssystem

Härigenom föreskrivs att 10 § lagen (2000:344) om Schengens informationssystem ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §¹

En uppgift, som behandlas i registret, får inte överföras eller göras tillgänglig för ett tredjeland eller en internationell organisation.

En uppgift i registret får inte heller i övrigt användas i något annat syfte än det som den registrerande staten har angett vid registreringen, om inte staten har lämnat sitt samtycke.

Sådana uppgifter om en person, som har registrerats med stöd av 3 a §, får endast användas i syfte att skilja personen från en person som har registrerats med stöd av 3 § eller för att den person vars identitet har missbrukats ska kunna styrka sin identitet.

Fotografier och fingeravtryck får *endast* användas för att fastställa någons identitet vid en träff i registret efter en sökning med hjälp av bokstäver, siffror, särskilda tecken eller skiljetecken.

Fotografier och fingeravtryck får användas för att fastställa någons identitet vid en träff i registret efter en sökning med hjälp av bokstäver, siffror, särskilda tecken eller skiljetecken.

En sökning med hjälp av fingeravtryck för att identifiera en person får göras i samtliga fall.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2020.

¹ Senaste lydelse 2010:380 (jfr 2013:162).

2 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Härigenom föreskrivs att det i utlänningslagen (2005:716) ska införas en ny paragraf, 9 kap. 8 f §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

8 f §

En utlänning är vid en kontroll enligt 1 eller 9 § skyldig att låta en polisman, en särskilt förordnad passkontrollant eller en tjänsteman vid Tullverket, Kustbevakningen eller Migrationsverket fotografera honom eller henne och ta hans eller hennes fingeravtryck för att genom en sökning i Schengens informationssystem identifiera utlänningen om identiteten inte kan fastställas på annat sätt.

När en kontroll enligt första stycket har genomförts, ska det fotografi och de fingeravtryck som har tagits för kontrollen omedelbart förstöras.

Denna lag träder i kraft den 28 december 2020.

BILAGA 3

Socialförsäkringsutskottets yttrande 2020/21:SfU3y

Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II-regelverket

Till justitieutskottet

Justitieutskottet har beslutat att ge socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2020/21:6 Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II-regelverket och motioner i de delar som berör socialförsäkringsutskottet.

Socialförsäkringsutskottet yttrar sig över regeringens förslag och motionerna 2020/21:595 av Adam Marttinen m.fl. (SD) och 2020/21:452 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V). Socialförsäkringsutskottet anser att justitieutskottet bör tillstyrka propositionen i berörda delar och avstyrka motionsyrkandena.

I yttrandet finns två avvikande meningar (SD, V).

Utskottets överväganden

Propositionen

Regeringen föreslår ändringar i lagen (2000:344) om Schengens informationssystem och i utlänningslagen (2005:716) som bl.a. innebär att en utlänning vid en in- eller utresekontroll eller en inre utlänningskontroll ska vara skyldig att låta sig fotograferas och lämna fingeravtryck för att genom en sökning i Schengens informationssystem kunna identifieras om identiteten inte kan fastställas på annat sätt. I lagen om Schengens informationssystem ska enligt regeringens förslag införas en bestämmelse som anger att en sökning med hjälp av fingeravtryck för att identifiera en person får göras i samtliga fall.

Förslagen lämnas med anledning av ändringar i rådets beslut 2007/533/RIF av den 12 juni 2007 om inrättande, drift och användning av andra generationen av Schengens informationssystem (SIS II) och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1987/2006 av den 20 december 2006 om inrättande, drift och användning av andra generationen av Schengens informationssystem.

När det gäller frågan om lagring av biometriska uppgifter anför regeringen (s. 20 f.) att de nya bestämmelserna i SIS II-regelverket inte anger hur fotografiet och fingeravtrycken ska hanteras efter det att en sökning har genomförts. I promemorian som ligger till grund för regeringens förslag (Ds 2019:27) föreslås att dessa uppgifter ska förstöras när kontrollen har genomförts. Polismyndigheten är kritisk till förslaget eftersom det innebär att det saknas rättslig grund för att efter en kontroll registrera fotografiet och fingeravtrycken i SIS. Enligt myndigheten försämrar detta förutsättningarna för kontroll. Även Migrationsverket framför i sitt remissyttrande synpunkter i fråga om lagring av fingeravtryck. Regeringen anger att den har förståelse för remissinstansernas synpunkter att systemet skulle bli mer träffsäkert om de uppgifter som togs i samband med en kontroll kunde sparas, men framhåller att regeringen i andra sammanhang gjort bedömningen att biometriska uppgifter omedelbart ska förstöras efter kontroll (9 kap. 8 b–8 d §§ utlänningslagen, prop. 2010/11:123, prop. 2014/15:32 och prop. 2017/18:35). Regeringen gör därför ingen annan bedömning än den som görs i promemorian utan anser att det bör införas en bestämmelse om att fotografiet och fingeravtrycken omedelbart ska förstöras när kontrollen är avslutad.

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:595 av Adam Marttinen m.fl. (SD) föreslås ett tillkännagivande om lagring av biometrisk information. Motionärerna anför att Polismyndigheten och Migrationsverket i sina remissvar har framfört synpunkter på regeringens förslag om att biometriska uppgifter ska förstöras. Förslaget medför problem som i betydande utsträckning påverkar de båda myndigheternas möjligheter att lösa sina uppgifter. Lagring av biometrisk

information bör därför tillåtas. Tiden för lagring bör bestämmas till den maximala gräns som EU-rätten föreskriver eller annars till dess att uppgifterna är uppenbart obehövlige.

I kommittémotion 2020/21:452 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) föreslås att riksdagen ska avslå propositionen. Enligt motionärerna ska biometrisk data inte ensamt räcka som grund för identifiering, utan fotografier och fingeravtryck bör som huvudregel endast få användas för att bekräfta en persons identitet efter en alfanumerisk sökträff. Enligt den promemoria som ligger till grund för regeringens förslag (Ds 2019:27) innebär bestämmelserna i SIS II-regelverket en möjlighet men inte en skyldighet för medlemsstaterna att införa ett rättsligt stöd för att göra sökningar på fingeravtryck för att identifiera en person.

Socialförsäkringsutskottets ställningstagande

Socialförsäkringsutskottet konstaterar inledningsvis att regeringens förslag lämnas med anledning av ändringar i den unionsrättsliga regleringen på området. Förslaget innebär att fotografier och fingeravtryck även fortsättningsvis ska få användas för att fastställa någons identitet vid en träff i registret efter en alfanumerisk sökning samt att en sökning på fingeravtryck i systemet alltid får göras för att identifiera en person.

När det gäller motionen om lagring av biometriska uppgifter noterar socialförsäkringsutskottet att Polismyndigheten och Migrationsverket under remissbehandlingen har framfört synpunkter på förslaget att dessa uppgifter inte ska få sparas. Av gällande rätt följer att biometriska uppgifter omedelbart ska förstöras efter sådana kontroller som avses i 9 kap. 8 b–8 d §§ utlänningslagen. Utifrån de synpunkter socialförsäkringsutskottet har att beakta är utskottet inte berett att förorda ett tillkännagivande om att införa en annan ordning på det område som de aktuella lagförslagen avser.

Socialförsäkringsutskottet har inte heller i övrigt något att invända mot de lagändringar som regeringen föreslår och ställer sig bakom propositionen i de delar som rör utskottets beredningsområde. Socialförsäkringsutskottet anser således att justitieutskottet bör tillstyrka propositionen och avstyrka motionerna 2020/21:595 (SD) och 2020/21:452 (V).

Stockholm den 5 november 2020

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Maria Malmer Stenergard

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Maria Malmer Stenergard (M), Rikard Larsson (S), Carina Öhlsson (S), Katarina Brännström (M), Teresa Carvalho (S), Solveig Zander (C), Elisabeth Björnsdotter Rahm (M), Julia Kronlid (SD), Emilia Töyrä (S), Hans Eklind (KD), Björn Petersson (S), Jonas Andersson i Skellefteå (SD), Mats Berglund (MP), Årin Karapet (M), Jennie Åfeldt (SD), Christina Høj Larsen (V) och Fredrik Malm (L).

Avvikande meningar

1. Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II-regelverket (SD)

Julia Kronlid (SD), Jonas Andersson i Skellefteå (SD) och Jennie Åfeldt (SD) anför:

SIS II-regelverket reglerar inte frågan om hur biometriska uppgifter ska hanteras efter att en sökning har genomförts. Med hänvisning till tidigare lagstiftningsärenden föreslår regeringen att de ska förstöras omedelbart efter att en sökning är genomförd. Mot bakgrund av vad såväl Polismyndigheten som Migrationsverket anför i sina remissvar framstår regeringens uppfattning som omotiverad. Vi anser därför att riksdagen bör tillkänna för regeringen att lagring av bietrisk information ska tillåtas. Tiden för en sådan lagring bör i detta fall bestämmas till den längsta tid som EU-rätten föreskriver eller annars till den tidpunkt då uppgifterna blivit uppenbart obehövliga, exempelvis genom att det säkerställts att personen har avlidit eller att tillräcklig tid har passerat för att det rimligen ska kunna antas att så har skett.

2. Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II-regelverket (V)

Christina Høj Larsen (V) anför:

Att använda biometriska data som ensam identifikationsgrund i SIS II innebär en alltför hög risk för felaktig identifiering eller icke-identifiering. Även om bara en halv procent blir felidentifierade är det redan alldeles för många med tanke på de miljoner människor som har registrerats i de aktuella databaserna. Den centrala lagringen av biometriska data ökar vidare risken för otillåten användning av databaserna, manipulering av biometriska data av kriminella organisationer och möjliga identitetsstölder.

I den promemoria som ligger till grund för regeringens förslag (Ds 2019:27) anges att EU-bestämmelserna bör tolkas på så vis att fotografier och fingeravtryck som huvudregel endast får användas i syfte att kontrollera en persons identitet efter en alfanumerisk träff, dvs. för att bekräfta en persons identitet. Enligt promemorian innebär bestämmelserna i SIS II-regelverket endast en möjlighet men inte en skyldighet för medlemsstaterna att införa ett rättsligt stöd för att göra sökningar på fingeravtryck för att identifiera en person. Vi instämmer i den bedömning som görs i promemorian i dessa delar.

Regeringens förslag i den aktuella propositionen kommer ytterligare att försämrade möjligheterna för människor som är på flykt att söka skydd i Sverige.

Vidare kommer förslagen att leda till ytterligare press på de personer som befinner sig i Sverige och som utsätts för inre utlänningskontroller. Vi motsätter oss därmed regeringens förslag.

Sammantaget bör riksdagen därför avslå regeringens proposition 2020/21:6.